

körül találták fel a teljesítményt növelő *fonókereket*. A rokka, a már csaknem folyamatosan működő fonóeszköz feltalálója állítólag Jürgen braunschweigi fafaragó volt (1530).

Az első fennmaradt textildarab 7 ezer éves gyapjúfoszlány. Egyiptomi sírban i. e. 5500-ból való lenfoszlányokat találtak. Az első selyemmaradvány i. e. 3300-ból Kínából származik. Dán régészeti lelet i. e. 2700 körül készült gyapjú horgolt sapkák, szövött szoknyák, köpenyek i. e. 1200-ban. Peruban 190 színárnyalatú pamutfonalat tudtak festeni a régészeti leletek szerint. A fonás és szövés műveletéről is több ezer éves falfestmények és festett agyagvázak maradtak ránk. Ekkor már fából készült a fonóorsó, alsó részére agyag- vagy fémkarikát erősítettek, amitől könnyebben perdült.

Az idő múlásával az ember ezektől a természeti adottságoktól befolyásolt minőségű és mennyiségű szálanyagoktól is függetleníteni igyekszik magát. Olyan elemi szálakat – véges, sőt végtelen hosszúakat is – gyárt, amelyeknek tulajdonságait, minőségét előre megtervezi, mennyiségét pedig a mindenkori szükségletnek megfelelően szabja meg. Ezek a mesterséges – regenerált és szintetikus – szálak önmagukban vagy a természetesekkel keverve adják aztán a kívánt célnak legjobban megfelelő fonalat. A XVIII. sz. második felében kezdődő ipari forradalom az európai kézi ipar átszervezését, a gyári tőkés rendszer kifejlődését idézte elő. E korszakban jelentek meg azok a technikai találmányok, amelyek a kézműipart gépi nagyiparrá változtatták, és ezzel a polgári társadalom egész alapját forradalmasították.

A fonó- és szövőipart egyéb iparágakkal szemben az első között gépesítették.

A textilipar fejlődésének főbb állomásai:

- 1589 William Lee: az első harisnyakötő gép;
- 1725 Flacone: nyüstös szövőgép elve;
- 1768 Hargreaves angol takács feltalálja a *fonógépet*;
- 1787 Cartwright szövőgépet épített;
- 1793 Wintney megoldotta a gyapot géppel történő magtalanítását;
- 1805 J. M. Jacquard tökéletesítette a húzós szövőszéket, majd megépítette a róla elnevezett lyukkártyás szövőgépet.

BORBÁS ZOLTÁNNÉ

Baja

Úttörőmozaik napközis életünkből

A nevelés a felgyorsult szocializációs folyamatban ösztársadalmi érdeké szélése-
dett. Az együttműködési területek – iskolán belül és iskolán kívül – széles körűek,
szükségesek, élők. Ezek közül az iskolán belüli kapcsolatunkból az úttörőmozgalom-
mal való segítő együttműködést exponálom a foglalkozások tervezésében. Cél: a sza-
bad idő szocialista módon történő felhasználása az együttműködés elvén, mely „az
egyenlőség és a kölcsönös tisztelet nagy iskolája”.

A szabadidős foglalkozások és a tanulási tevékenység célmeghatározásukban nem választhatók el egymástól – egységes pedagógiai folyamatot alkotnak –, melyben a tanulás – művelődés, a közelet, a munka – szórakozás, mint strukturált, fejlesztő, pihentető-regeneráló rendszer szerepel. Az úttörő-tevékenységeket a BARÁTAINK elnevezésű szabadidős tevékenységi sorba építjük be.

- Barátaink: – a kultúra,
 – a játék és sport,
 – a természet és
 – a technika.

Ezek éves terve tematikus, melyben az életkori sajátosságokat, a tantervi követelményeket, helyi lehetőségeinket, adottságainkat, az aktualitásokat vesszük alapul, és a részletes havi tervezés a tanulókkal közösen történik a következő módon.

Az alábbi beosztású, egész éves műszaki kartont teszem – előzetes megbeszélés után – a tanulók elé.

Mit tartalmaz az előzetes megbeszélés?

Ismertetem az általam összeállított tematikus tervből a hónapra vonatkozó kulturális programokat, a havi tantervi irodalmi, rajz, ének-zene anyagot, játékokban elsősorban szabadtéri, mozgásos versenyfeladatok, új játékok tanításához adok ötleteket, szakirodalmat – a jelentkező pártások ezekből állítanak össze programot. Technikából – részben a tanult munkafogásokkal – aktuális eseményekhez készítünk ajándékokat és új technikákat tanulunk (montázs, linó, kollázs, szalmacsuhé fonása, formálása). A természet barátai növény-állat meghatározást vezetnek, vadászatot, üzem-intézmény látogatást szerveznek, és még számtalan lehetőség konkretizálására ad lehetőséget egy-egy hónap tervezőmunkája.

Időszakos megbízások	BARÁTAINK				Értékelés ..... hó
	kultúra	játék	technika	természet	
H: M: T:					
H: M: T:					
H: M: T:					
H: M: T:					

H: hetesek, M: mosdófelelősök, T: pihentető tornát irányító pártások.

A konkrét tervezés előtt a gyerekeknek egy hét áll rendelkezésükre, hogy beírják a megfelelő rovatba: mit szeretnének tevékenykedni, ki melyik foglalkozás barátja, mit vállal ezért a barátságért, mit javasolnak saját elképzelésük, kedvük, kívánságuk szerint. Beírják a foglalkozás vezetésének, értékelésének vállalását. Ezekre az alkalmakra meglepetést, ajándékot készítenek azoknak a pártasoknak, akik ügyesen részt vettek a foglalkozás sikerében. Csoportommal – 6. és 8. párhuzamos osztályú tanulókkal – két éve dolgozom együtt. Tervezőmunkánkat több módszerrel irányítottam, de ez utóbbi lett a legeredményesebb.

Hogy miben látom a módszer előnyeit?

– Az intellektuális tevékenység mellett a mozgás, a játék, az igazi szabad idő fontos helyet kap a gyerekek igénye szerint.

– A programokat nem „készen kapják”, hanem – öntevékenységükre, önállóságukra apellálva – maguknak állítják össze válogatva több lehetőség, ötlet közül.

– Érvényesül a gyermekek érdeklődésétől, képességeiktől, pszichés állapotuktól függő foglalkoztatás, nagyobb jelentőséget kap az aktualitás.

– Magában hordozza az önfejlesztő élményszerűséget;

– meglepő módon segíti az önkormányzó képességet, fejleszti a gyerekek közéletiségét;

– a feladatteljesítés minősége, eredménye a tervezőlapon kerül igazolásra, értékelésre – tanulói, majd az én szóbeli véleményem alapján;

– a korszerű pedagógiai irányítás módja valósul meg: indirekt és demokratikus;

– oldja a pedagógustúlterhelést ez a fajta tanár–diák partnerkapcsolat.

A vázolt módszerrel – előnyeit értékelve – gyakorlati segítséget kívánok nyújtani a napközis munkában kezdő, a többféle lehetőségekkel kísérletező, az új iránt érdeklődő kollégák számára.

